

Beslutningsforslag nr. B 6. Fremsat den 10. oktober 1990 af Ingerlise Koefoed (SF), Birthe Hansen (SF), Stillinger (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om oprettelse af et center for børne- og ungdomslitteratur

Folketinget opfordrer regeringen til at etablere et center for børne- og ungdomslitteratur, der skal styrke forskning, dokumentation og formidling vedrørende børne- og ungdomslitteratur.

Udgangspunktet for etableringen af centret skal være afdelingen for børne- og ungdomslitteratur ved Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

Centret tænkes opbygget således:

- 1) Danmarks Lærerhøjskole varetager administrationen af centret og stiller lokaler til rådighed for centrets aktiviteter.
- 2) Der nedsættes en centerbestyrelse, som gennem koordinerende og initiativtagende virksomhed etablerer rammerne for centrets virksomhed inden for dets faglige område.
Centerbestyrelsen bør bestå af et medlem udpeget af Danmarks Lærerhøjskole, et medlem udpeget af Danmarks Pædagogiske Institut, et medlem udpeget af Danmarks Pædagogiske Bibliotek, et medlem udpeget af Selskabet for Børnelitteratur, et medlem udpeget af Dansk Forfatterforening, et medlem udpeget af Danmarks Biblioteksskole, en repræsentant for lærerseminariernes rektorforsamling, en repræsentant for Forlæggerforeningen og et medlem af Kulturministeriets Arbejdsgruppe for Børn og Kultur. Derudover udpeger Statens Humanistiske Forskningsråd og Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd hver et medlem til bestyrelsen.
- 3) Centerbestyrelsen udarbejder årligt en plan for centrets aktiviteter og en årsberetning.

Når der tilføres centret særskilte bevillinger, er bestyrelsen ansvarlig for forvaltningen af disse.

- 4) Forskere ved Danmarks Lærerhøjskole, Danmarks Pædagogiske Institut, Danmarks Pædagogiske Bibliotek og fra andre institutioner og institutter kan tilknyttes centret. De bevarer ansættelse ved deres moderinstitution. Ansættelsesvilkårene berøres ikke af tilknytningen til centret.
- 5) Der afholdes mindst 2 årlige centermøder, hvortil alle medarbejdere indkaldes af centerbestyrelsen.
- 6) Centret og Danmarks Pædagogiske Bibliotek skal i samarbejde varetage følgende opgaver:
  - A) Opbygning af en komplet samling af dansk børne- og ungdomslitteratur, en omfattende samling af udenlandsk børne- og ungdomslitteratur og en samling af dansk børne- og ungdomslitteratur oversat til andre sprog. Desuden skal der på afdelingen for børne- og ungdomslitteratur findes en samling bibliografier, biografier og andet dokumentationsmateriale og en stor samling tidsskrifter om børne- og ungdomslitteratur.
  - B) Løsning af dokumentationsopgaver, bibliografiske opgaver og udarbejdelse af emnekataloger, omfattende litteraturlister m.v.
  - C) Bibliotekarisk vejledning af studerende og forskere.
  - D) Samarbejde med andre institutioner og faggrupper, både med dem, der arbejder med børne- og ungdomslitteratur, og med dem,

der beskæftiger sig med tilgrænsende emner såsom forskning i børns vilkår, børn og medier, børns egne kulturudtryk m.v. Centret skal derudover deltage i internationalt samarbejde på de samme områder.

- E) Forskning i børne- og ungdomslitteratur, dens historie, sociologi m.v.
- F) Udgivelse, gerne i samarbejde med de øvrige nordiske børne- og ungdomslitteraturinstitutter, af et videnskabeligt tidsskrift om børne- og ungdomslitteratur.

Bemærkninger til forslaget

Forslaget er en genfremsættelse af et i folketingsåret 1989-90 fremsat beslutningsforslag nr. B 48, folketingsåret 1989-90 (se Folketingstidende 1989-90, forhandlingerne sp. 3950, 5799 og tillæg A sp. 2785), som ikke nåede at blive færdigbehandlet.

Mens der i de øvrige skandinaviske lande længe har eksisteret børne- og ungdomsbogsinstitutter med tilhørende forskningsforpligtelser og forskningsinitiativer, er forskningen i børne- og ungdomslitteratur i Danmark stærkt begrænset. Den foregår hovedsagelig på Danmarks Lærerhøjskole og blandt studerende på universiteterne og som ulønnet forskning i forbindelse med afdelingen for børne- og ungdomslitteratur på Danmarks Pædagogiske Bibliotek. Interessen for børne- og ungdomslitteratur har ellers i årene efter 1960 været stadigt voksende, debatten om børne- og ungdomslitteraturens form og indhold har været livlig, og udgivelsen af børne- og ungdomsbøger har været stærkt stigende. I rapporter og betænkninger, herunder i »Bøger i Danmark« (1983), er behovet for større forskning på området gang på gang blevet understreget.

For forfattere af børne- og ungdomslitteratur har manglen på forskning en negativ effekt, fordi de så må slå sig til tåls med en mindre differentieret bedømmelse af deres arbejde end den bedømmelse, der gælder litteraturen for voksne, som er genstand for en betydelig forskning, og hvor der ofte er en tæt forbindelse mellem forskning og kritik.

På biblioteksområdet og inden for bogbranchen savnes forskningen også. Der findes næsten ingen litteratursociologiske undersøgelser af børne- og ungdomslitteratur, og de mennesker, som i biblioteker, institutioner og skoler er beskæftiget med formidling af denne litteratur, baserer sig altså på et spinkelt grundlag. De ville i høj grad kunne drage nytte af klart formulerede vurderingskriterier.

I undervisningsvejledningen »Dansk 84« er der sket en styrkelse af skønlitteraturens stilling i dansk-undervisningen både med hensyn til litteratur for voksne og litteratur for børn og unge. Denne styrkelse bør bakkes op af en kvalificeret forskning.

Danmarks Pædagogiske Bibliotek

Grundlaget for et dansk center for børne- og ungdomslitteratur findes allerede i afdelingen for børne- og ungdomslitteratur ved Danmarks Pædagogiske Bibliotek. Her er der:

- en fuldstændig samling af dansk børne- og ungdomslitteratur fra 1954 og fremefter og en ufuldstændig samling af ældre dansk børnelitteratur
- en samling af udenlandsk børnelitteratur koncentreret om klassikerne
- de vigtigste prisbelønnede udenlandske børnebøger
- bøger oversat til dansk fra andre sprog og bøger oversat fra dansk til andre sprog
- teoretisk litteratur og bibliografier samt værker om danske børne- og ungdomsbogsforfattere og -illustratorer
- tidsskrifter om børne- og ungdomslitteratur.

De bøger og tidsskrifter, der skal danne udgangspunkt for centret, findes altså delvis. For at afdelingen for børne- og ungdomslitteratur ved Danmarks Pædagogiske Bibliotek imidlertid skal kunne fungere som drivkraft i et center, kræves der dels en udbygning af samlingerne, dels at der til dem knyttes personer, der kan påtage sig forskningsforpligtelser samtidig med, at de kan støtte andre forskere og studerende fra ind- og udland i deres arbejde med børne- og ungdomslitteraturen.

Forskning i børne- og ungdomslitteratur på Danmarks Lærerhøjskole

I forbindelse med sammenlægningen af Danmarks Lærerhøjskoles Bibliotek og Danmarks Pædagogiske Bibliotek udsendte undervisningsministeren i januar 1987 en redegørelse for den forestående sammenfletning af de to biblioteker. Det fremgår af denne redegørelse, at afdelingen for børne- og ungdomslitteratur skal videreføres i det sammenlagte bibliotek, og at den skal tilføres de nødvendige ressourcer, så at samarbejdet mellem Danmarks Lærerhøjskoles forskere og andre institutioners forskere kan blive udbygget. Danmarks Lærerhøjskole opprioriterede som et led i

forskerrekrutteringsplanen børne- og ungdomslitteraturen ved ansættelse af yderligere en forsker på området.

I 1988 oprettedes Institut for Småbørnspædagogik ved Danmarks Lærerhøjskole, og i april 1989 indviedes Center for Småbørnsforskning, som er tilknyttet Danmarks Lærerhøjskole. Dette centers område er bl.a. småbørnskulturelle, -sociale og -pædagogiske forhold, og centret skal efter planen have småbørns-litteratur som et af sine forskningsområder. Det fremgår af et svar (se bilag), som undervisnings- og forskningsministeren den 17. april 1990 gav Folketingets Kulturudvalg i forbindelse med behandlingen af beslutningsforslag B 48, folketingsåret 1989-90, at der ved Centret for Småbørnsforskning for øjeblikket ikke foregår nogen forskning i småbørnsliteratur, og at der heller ikke er konkrete planer om en sådan forskning, men »nogle medarbejdere er interesseret heri, og emnet falder under alle omstændigheder ind under centrets virkefelt.«

Forslagsstillerne mener imidlertid, at børne- og ungdomslitteraturen er et så stort område, at den ikke bør indgå som led i et andet center. Det er vigtigt, at forskere inden for området børne- og ungdomslitteratur indgår i et tæt samarbejde kulturelt, socialt og pædagogisk med forskere fra andre børneområder, altså også med Centret for Småbørnsforskning. Men forskning i børne- og ungdomslitteratur kan ikke betragtes som tæt sammenhængende med arbejdet i småbørnsforskningscentret, fordi den jo må omfatte litteratur for børn og unge fra de tidligste år til 15-16

års alderen, fordi der også bør være en litterær indfaldsvinkel til den, og fordi en social eller pædagogisk synsvinkel på børne- og ungdomslitteratur ofte vil være et helt utilstrækkeligt vurderingsgrundlag. Dertil kommer, at Center for Småbørnsforskning ikke synes at få tilført særlig store midler, og man kan derfor forudse, at det bliver meget begrænsede ressourcer, der kommer børne- og ungdomslitteraturforskningen til gode. Gennem et selvstændigt center for børne- og ungdomslitteratur må man stimulere og inspirere til en bred og mangfoldig forskningsindsats på dette meget forsømte forskningsområde.

Økonomi

Hvis ideen om et center for børne- og ungdomslitteratur skal have nogen mening, må der til dets rådighed være et beløb på ca. 1,6 mio. kr. Beløbet skal være øremærket til Danmarks Lærerhøjskole og Danmarks Pædagogiske Biblioteks afdeling for børne- og ungdomslitteratur. Udgifterne fordeler sig således:

1. Personale, herunder en lektor, en forskningsbibliotekar og en afdelingsleder	ca. 1.000.000 kr.
2. Bogkonto	ca. 120.000 kr.
3. Ekstra materiale	ca. 100.000 kr.
4. Udgivelse af tidsskrift, bibliografier og bogliste	ca. 300.000 kr.
5. Tjenesterejser m.v.	ca. 100.000 kr.
<hr/> I alt	<hr/> ca. 1.620.000 kr. <hr/>

Bilag

Et af Kulturudvalgets spørgsmål til undervisnings- og forskningsministeren i forbindelse med udvalgets behandling af beslutningsforslag nr. B 48, folketingsåret 1989-90, og dennes svar herpå (Bilag til svaret er ikke optrykt)

Spørgsmål 3:

»Der ønskes en redegørelse for formålet med Centret for Småbørnsforskning, dets budget, dets bemanning og dets igangværende og planlagte aktivitet, herunder forskning inden for børne- og ungdomslitteratur.«

*Svar:**ad formål*

Der henvises til vedlagte vedtægter af 15. februar 1989 for Center for Småbørnsforskning. (Bilag 1).

ad bemanning og budget

Centret har ikke eget budget, men Danmarks Lærerhøjskoles Institut for Småbørnspædagogik, som forskningsmæssigt indgår i centret, har p.t. 5 videnskabelige og 1 administrativ medarbejder samt 1 stipendiat. Endvidere har instituttet et annum på ca. 60.000 kr. samt trækningsret på Lærerhøjskolens fælleskonti. Herudover er 8 andre forskere, som er ansat andetsteds, tilknyttet centret og tilfører således feltet ressourcer.

ad aktiviteter

Centrets aktiviteter fremgår af meddelelsesbladet »Smånyt«, som halvårligt giver en oversigt over igangværende projekter og en lidt grundigere omtale af enkelte projekter, jf. vedlagte ekstrakt fra januar 1990. (Bilag 2).

Projektlisten er i øvrigt præget af, at de forskere, der arbejder ved centret, er ved at afslutte

de arbejder, som de var i gang med, da centret blev etableret i april 1989.

Der er p.t. ingen forskning om småbørnslitteratur og heller ingen konkrete planer, men nogle medarbejdere er interesseret heri, og emnet falder under alle omstændigheder ind under centrets virkefelt.

ad aktiviteter i øvrigt

Forskningen ved Lærerhøjskolen er endvidere knyttet til Laboratorium for børnelitteratur og undervisningsmaterialer (under Institut for Pædagogik og Psykologi) og til Institut for dansk Sprog og Litteratur. Forskningen ved sidstnævnte institut er i sin vorden, jf. nærmere nedenfor under spm. 4, medens den i laboratoriet har fundet sted i en årrække. Hvert sted er ansat en videnskabelig medarbejder med særligt ansvar over for forskningsområdet børne- og ungdomslitteratur. Der henvises i øvrigt til vedlagte af Lærerhøjskolen udarbejdede oversigt over laboratoriets og dansk instituttets forskning inden for børne- og ungdomslitteratur. (Bilag 3).

Endelig bemærkes, at Afdelingen for børne- og ungdomslitteratur under Danmarks Lærerhøjskoles Bibliotek har til formål at indsamle, registrere og stille den danske børne- og ungdomslitteratur til rådighed for forskningen og offentligheden i øvrigt. Afdelingen er normeret med 2 bibliotekarer og en bogkonto (1990) på ca. 80.000 kr. Herudover modtager afdelingen som gaver litteratur inden for området for et beløb, der i 1989 er opgjort til ca. 77.000 kr.